

Zbigniew Izdebski*

Emilia Paprzycka**

WSTRZEMIĘŻLIWOŚĆ CZY PROMISKUITYZM? ANALIZA ZACHOWAŃ SEKSUALNYCH POLSKICH SINGIELEK I SINGLI

Funkcjonujący w świadomości społecznej obraz osób żyjących w pojedynkę w głównej mierze powstaje na podstawie wiedzy potocznej i odwołuje się do stereotypów. Źródłem tych stereotypów są z jednej strony wzorce obecne w popkulturze, a przeniesione z kultury zachodniej, pokazujące singla jako osobę przebojową, zorientowaną na siebie, żyjącą w pojedynkę z wyboru, preferującą seks bez zobowiązań (Czernecka 2008, s. 132-133). Z drugiej strony, nadal nie tracą na znaczeniu wcześniej dominujące stereotypy starej panny i starego kawalera. W konsekwencji mamy do czynienia ze swoistą ambiwalencją percepcji takich osób. Kobiety żyjące bez partnera często postrzegane są albo jako nieatrakcyjne, niechciane, z pewnością dziewice, albo tzw. kobiety wyzwolone, instrumentalnie traktujące mężczyzn. Mężczyznom natomiast przypisywana jest albo etykieta playboy'a mającego wiele przypadkowych kontaktów seksualnych, albo aseksualnego nieudacznika lub geja. Taka opozycyjność cech w stereotypach singli dotyczących ich życia seksualnego stała się inspiracją do analiz zaprezentowanych w niniejszym artykule.

Single, jako stosunkowo nowa kategoria społeczna, nie są jeszcze gruntownie opisani, a ze względu na heterogeniczność tej kategorii i zbadanie i zdefiniowanie osób żyjących w pojedynkę jest ciągle wyzwaniem dla badaczy. W pracach polskich badaczy zajmujących się tą kategorią społeczną podejmowana tematyka dotyczy przed wszystkim przyczyn życia w pojedynkę, stylu życia oraz specyfiki bycia singielką i singlem (Kuklińska 2012, Czernecka 2011, Paprzycka 2008, Żurek 2008). Problematyka seksualności

***Zbigniew Izdebski** – prof. dr hab. pedagogiki, Uniwersytet Warszawski, Wydział Pedagogiczny, Katedra Biomedycznych Podstaw Rozwoju i Seksuologii; Uniwersytet Zielonogórski, Wydział Pedagogiki, Socjologii i Nauk o Zdrowiu, Katedra Seksuologii, Poradnictwa i Resocjalizacji.

****Emilia Paprzycka** – dr socjologii, adiunkt, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Wydział Nauk Społecznych, Katedra Socjologii, Zakład Socjologii Struktur i Działań Społecznych.

i aktywności seksualnej singli w Polsce nie była dotąd podejmowana w badaniach¹. Przedkładany czytelnikowi artykuł jest próbą uzupełnienia wiedzy o singlach z tego obszaru.

Zaprezentowana poniżej analiza badań dokonana została w perspektywie podobieństw i/lub różnic między kobietami i mężczyznami żyjącymi w pojedynkę. Rozróżnienie to podyktowane jest tym, że w obszarze życia seksualnego singielki postrzegane są inaczej niż single, co łączy się z odmiennym ocenianiem kobiet i mężczyzn w tej sferze. Mężczyzna żyjący bez zobowiązań rodzinnych, prowadzący aktywne życie seksualne z wieloma partnerkami oceniany jest pozytywnie. Wielość i różnorodność kontaktów seksualnych jest raczej powodem do dumy, ponieważ bywa wysoko wartościowane w tzw. męskim towarzystwie. Inaczej jest w przypadku kobiet – te, które mają wielu partnerów oceniane są negatywnie i etykietowane jako kobiety „rozwiązłe”. W sytuacji braku kontaktów seksualnych i małej liczby partnerów – kobiety oceniane są pozytywnie, natomiast mężczyźni raczej negatywnie w kategoriach nieudacznictwa lub prześmiewczo z etykietą prawiczka.

Przyjęte definicje i założenia metodologiczne badań

Współcześni single to kategoria bardzo zróżnicowana, którą trudno jednoznacznie zdefiniować. W badaniach przyjęto kryterium formalne i odwołano się do szerokiego ujęcia tej zbiorowości, zgodnie z którym single to osoby, które nie są w związku małżeńskim ani nie utrzymują stałego nieformalnego związku homo- lub heteroseksualnego (Stein 1983, s. 30). Przyjęto definicję, w której singiel określanymi jest jako osoba żyjąca bez partnera, rezygnująca – w tym czasie – z założenia rodziny. Bycie singlem zatem to etap w życiu, który cechuje życie bez partnera i rezygnacja (czasowa lub trwała, na mocy własnego wyboru lub pod wpływem okoliczności życiowych) z bycia w stałym związku (formalnym lub nieformalnym) i założenia rodziny. Bycie singlem w rozumieniu tej definicji nie zakłada braku wcześniejszych doświadczeń w związkach (także formalnych) czy braku potomstwa, ponieważ może być realizowane w dowolnym momencie przebiegu biografii, jedno- lub wielorazowo (Paprzycka 2012, s. 70).

Zachowania seksualne definiowano jako fizyczną aktywność, która pozostaje w ścisłym związku z emocjami i ciałem oraz podejmowana jest w celu osiągnięcia przyjemności i redukcji napięć. Takie ujęcie nie ogranicza doświadczeń seksualnych tylko do czynności reprodukcyjnych, ale włącza do

¹Badania życia seksualnego kobiet żyjących w pojedynkę realizowane były w Polsce, ale przy zastosowaniu strategii jakościowych (Paprzycka 2006, s. 39-60).

nich także masturbację (Izdebski 2012, s. 49). Definicję operacyjną ryzykownych zachowań seksualnych skonstruowano w oparciu o wskaźniki stosowane w badaniach seksualności Polaków w latach 1997-2001-2005 (Izdebski 2010, s. 9).

Badania, które dostarczyły danych do interpretacji prezentowanych w artykule, zostały przeprowadzone przez Zbigniewa Izdebskiego w 2011 na reprezentatywnej próbie 3206 Polaków². W poniższych analizach uwzględnione zostały odpowiedzi 639 respondentów w wieku 18-49 lat, którzy w trakcie badania pozostawali bez partnera. Zgodnie z przyjętą definicją struktura wieku singli obejmuje osoby bardzo młode, często uczące się lub studiujące, które nie podjęły jeszcze decyzji o zmianie swojego statusu rodzinnego, jak i takie, które znajdują się w fazie późnej dorosłości i starości i żyją w pojedynkę na mocy własnego wyboru albo w konsekwencji splotu różnych okoliczności życiowych.

Przedstawiona w niniejszym tekście analiza zorganizowana była wokół odpowiedzi na pytanie: Jaka jest aktywność seksualna polskich singli i singielek? Problemy szczegółowe miały postać pytań: Jak płeć różnicuje zachowania osób żyjących w pojedynkę w obszarze życia seksualnego? Jakie ryzykowne zachowania seksualne podejmują single i singielki?

Sprawdzono, czy istnieje zależność między płcią osób żyjących w pojedynkę a takimi wymiarami zachowań seksualnych, jak: poziom potrzeb seksualnych i poczucie ich zaspokojenia, doznania seksualne, częstotliwość stosunków seksualnych, znaczenie seksu w życiu, zadowolenie z życia seksualnego, autoerotyzm oraz nastawienie do zachowań ryzykownych, takich jak współżycie z wieloma partnerami, seks bez zaangażowania emocjonalnego. Dokonano opisu aktywności seksualnej singli i wybranych ryzykownych zachowań seksualnych. Tytułem wprowadzenia zaprezentowano społeczno-demograficzną charakterystykę tej kategorii społecznej.

W badaniach przyjęto poziom istotności $\alpha=0,01$. O różnicy istotnej statystycznie orzekano zatem, gdy wyznaczona przez program statystyczny p-wartość była mniejsza od 0,01. Obliczenia wykonano w pakiecie statystycznym IBM SPSS Statistic.

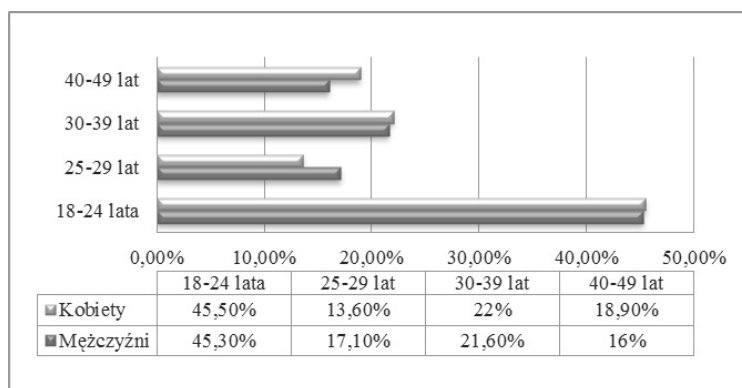
²Badaną populację stanowili mieszkańcy Polski w wieku 15-49 lat. Dobór próby miał charakter losowo-kwotowy. W badaniu połączono dwie techniki zbierania danych: bezpośredni wywiad (osobisty) prowadzony przez przeszkolonego ankietera z respondentem i samodzielnie wypełnianą ankietę. Szczegółowy opis metodologii badań zawiera raport Z. Izdebskiego i POLFARMY (2011), *Seksualność Polaków 2011. Raport z badania*, TNS OBOP. Badania na grupie dorosłych Polaków żyjących w pojedynkę realizowano w ramach projektu Z. Izdebskiego i E. Paprzyckiej pt.: *Single i inni żyjący w pojedynkę*.

Kim są single i singielki? Społeczno-demograficzna charakterystyka osób żyjących w pojedynkę w Polsce

Połowa Polaków w wieku 18-49 lat to osoby niebędące w związku małżeńskim – 42% to osoby stanu wolnego (panny i kawalerowie), 7% osoby rozwiedzione i pozostające w separacji, 1% to osoby owdowiałe.

Wśród wszystkich badanych Polaków w wieku 18-49 lat odsetek tych, którzy deklarowali, że nie mają partnera i nie są w związku wynosi 27%. Ta grupa jest przedmiotem niniejszego opisu.

Wśród osób żyjących w pojedynkę więcej jest mężczyzn (58,7%) niż kobiet (41,3%). Struktura wieku singli i singielek jest zbliżona.

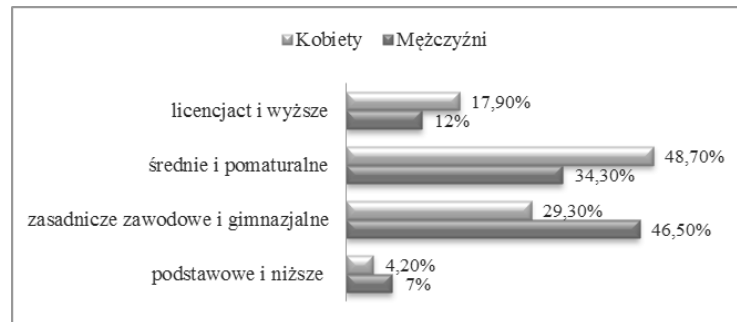
Wykres 1. Osoby żyjące w pojedynkę w Polsce wg płci i wieku. N=639, dane w %.

Źródło: opracowanie własne.

Single częściej są kawalerami niż singielki, które pod względem stanu cywilnego są bardziej zróżnicowaną kategorią, bowiem 72,7% spośród kobiet żyjących w pojedynkę to panny, 27,3% ma za sobą doświadczenia małżeńskie (18,9% to kobiety rozwiedzione, 1,9% pozostające w separacji, 6,4% to wdowy). Wśród mężczyzn żyjących w pojedynkę 91% to kawalerowie, a doświadczenia w małżeństwie miało 9% (8% to rozwodnicy, a 1% to mężczyźni pozostający w separacji).

Osoby żyjące w pojedynkę mieszkają głównie w miastach (62%), na wsiach mieszka 38%. Singielki częściej niż single mieszkają w dużych miastach. W dużych miastach (powyżej 500 tys. mieszkańców) odsetek kobiet żyjących w pojedynkę jest niemal o połowę wyższy niż mężczyzn „bez pary” (odpowiednio 14%; 8,8%). Sytuacja ma się odmiennie w przypadku żyjących w pojedynkę na wsi, chociaż w tym przypadku dysproporcja nie jest tak duża – 40,2% mężczyzn, 36,4% kobiet.

Singielki są lepiej wykształcone niż single. Wśród kobiet żyjących w pojedynkę najczęściej (48,9%) ma wykształcenie średnie i pomaturalne. Wśród mężczyzn żyjących w pojedynkę najczęściej legitymuje się wykształceniem zasadniczym zawodowym i gimnazjalnym (46,5%).

Wykres 2. Wykształcenie singli i singielek. N=639, dane w %.

Źródło: opracowanie własne.

Singielki częściej deklarują, że są osobami wierzącymi i praktykującymi (72,2%), w tym (regularnie praktykujące 34,9%, nieregularnie 37,3%) niż single (66,5%), w tym (regularnie praktykujący 30%, nieregularnie 36,5%). Odsetek wierzących i niepraktykujących wśród singielek wynosi 16,1%, a u singli 25,1%. Bycie osobą niewierzącą deklaruje 5,6% singielek i 9,4% singli.

Zachowania seksualne singli i singielek

Aktywność seksualna i regularne życie seksualne są istotnymi elementami sprzyjającymi zdrowiu i jakości życia. Życie w pojedynkę – bez stałego partnera – może być postrzegane w tym kontekście jako czynnik raczej niesprzyjający realizacji wyżej wymienionych komponentów zdrowego i satysfakcjonującego życia. W odniesieniu do tej tezy, w poniższym rozdziale podjęto próbę opisu aktywności seksualnej osób żyjących w pojedynkę. Zgodnie z przyjętą definicją zachowań seksualnych zaprezentowana analiza obejmuje trzy wymiary takich zachowań: fizyczny (aktywność seksualną, częstotliwość i typy stosunków seksualnych), emocjonalny (zadowolenie z życia seksualnego, poczucie satysfakcji) oraz cielesny (potrzeby seksualne i poczucie ich zaspokojenia). Przedstawione zostaną także analizy dotyczące niereprodukcyjnych zachowań seksualnych singli, czyli masturbacji.

Badania pokazują, że większość singli (68%) ma za sobą doświadczenia inicjacji seksualnej. Odsetek singielek, które miały stosunek seksualny (dopochwowy) wynosi 63,8%, a singli 72,2%. Dwie trzecie tak singli, jak

i singielek doświadczyło seksu oralnego (odpowiednio 58,8%; 59,9%). Doznania seksu analnego ma za sobą co dziesiąty mężczyzna żyjący w pojedynkę (9,7%) i co dziesiąta kobieta (10%).

Wśród osób żyjących w pojedynkę inną orientację seksualną niż heteroseksualna deklarowało 4,2% mężczyzn i 7,3% kobiet³. Single i singielki o innej orientacji niż heteroseksualna to częściej osoby biseksualne niż homo- czy aseksualne. Wśród singielek więcej jest kobiet deklarujących biseksualność niż wśród mężczyzn (odpowiednio 6,6%; 2,1%). Odsetek singli określających się jako homoseksualni wynosi 1,6%, a kobiet o tej orientacji nie odnotowano. Osoby aseksualne stanowiły mniej niż 1% zarówno w przypadku kobiet, jak i mężczyzn. Pytanie o orientację seksualną należy do pytań drażliwych i zwykle odnotowuje braki danych – w relacjonowanych badaniach odpowiedzi na to pytanie udzieliło tylko 50,7% badanych (N=344).

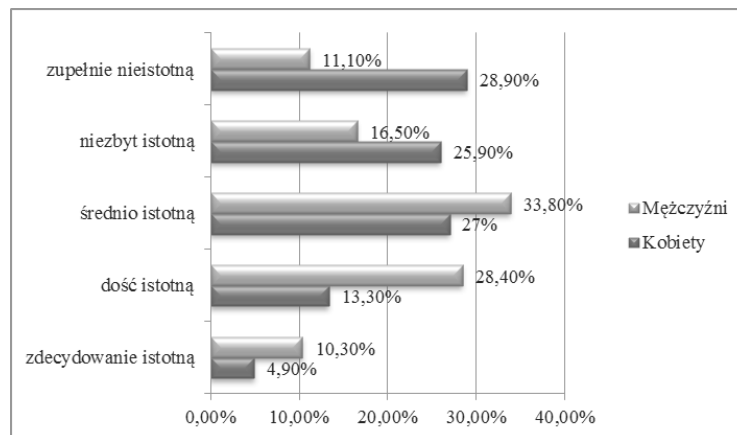
Ponad połowa osób żyjących w pojedynkę (53,4%) deklaruje, że prowadzi regularne życie seksualne, przy czym odsetek singli jest wyższy o 13,4 punktu procentowego od odsetka singielek (odpowiednio 56,7%; 43,3%). Aktywność seksualną w ciągu ostatniego roku (od daty badania) deklarowało 67,3% osób żyjących w pojedynkę, które prowadziły regularne życie seksualne (N = 330).

Single prowadzący regularne życie seksualne częściej niż singielki odbywają stosunki płciowe. Badania pokazują, że ponad połowa (54,7%) kobiet żyjących w pojedynkę i jedna trzecia singli (32,3%) nie miała w ciągu roku żadnych kontaktów seksualnych albo były one bardzo sporadyczne – do kilku razy w okresie 12 miesięcy. Odsetek singielek, które w okresie ostatniego roku (od daty badania) w ogóle nie współżyły wynosi 34,8%, a tych, które miały kilka stosunków w ciągu roku 19,9%. Jedna czwarta singielek (24,1%) deklarowała, że w okresie ostatniego roku miała od jednego do kilku stosunków seksualnych miesięcznie, a jedna piąta (21,2%) od jednego do kilku razy w tygodniu. Odsetek mężczyzn, którzy nie mieli żadnego stosunku seksualnego w ostatnim (od daty badania) roku wynosi 15,6%, a tych, którzy podejmowali współżycie kilka razy w roku 16,7%. Jedna czwarta singli współżyła od jednego do kilku razy w miesiącu, a 41,9% od jednego do kilku razy w tygodniu. Związek między płcią a częstotliwością współżycia jest istotny statystycznie ($p < 0,001$; $\chi^2 = 25,87$; $df = 6$, N=330 – regularnie współżyjący).

Singielki nie tylko rzadziej niż single podejmują współżycie, ale także przypisują mniejsze znaczenie roli seksu w swoim życiu. Seks jest

³Odpowiedzi na pytanie o orientację seksualną udzieliło 50,7% badanych, N= 344.

istotny w życiu dla co piątej singielki (18,2%) i co trzeciego singla (38,7%). Odsetek singielek deklarujących, że seks w życiu jest zupełnie nieistotny wynosi 28,9%, a singli 11,1%. Związek między płcią singli a deklarowaniem istotności seksu w życiu jest istotny statystycznie ($p < 0,001$; $\chi^2 = 56,510$; $df = 4$).

Wykres 3. Znaczenie seksu w życiu singli i singielek. N=633, dane w %.

Źródło: opracowanie własne.

Znaczenie seksu i jego intensywność łączą się z kolejnym aspektem zachowań seksualnych osób żyjących w pojedynkę, jakim jest ocena i poczucie zadowolenie z tej sfery życia. Ani zadowolenie, ani ocena tej sfery życia nie wypadają w przypadku osób żyjących w pojedynkę dobrze, chociaż mężczyźni oceniają się w tych zakresach lepiej niż kobiety. Prawie połowa (48,2%) singli ocenia je jako dobre lub bardzo dobre. Podobną opinię ma jedna trzecia singielek (38%). Co czwarta singielka (25,2%) i co siódmy singiel (14,2%) swoje życie seksualne ocenia raczej źle lub bardzo źle.

Zadowolenie ze swojego życia seksualnego deklaruje 35,7% singli i 23,7% singielek. Prawie połowa singli (44,3%) i ponad połowa singielek (53,4%) nie potrafi jednoznacznie określić swojego zadowolenia z tej sfery życia. Odsetek niezadowolonych jest porównywalny dla obu płci i wynosi 22,9% dla kobiet i 20% dla mężczyzn. Płeć nie różnicuje zadowolenia i oceny życia seksualnego.

Single częściej deklarują większe potrzeby seksualne niż singielki. Co trzeci singiel (30%) i co dziewiąta singielka (11%) deklarują, że mają duże lub bardzo duże potrzeby seksualne. Co drugi singiel i singielka nie potrafią jednoznacznie ocenić swojego libido (odpowiednio 54,1%;

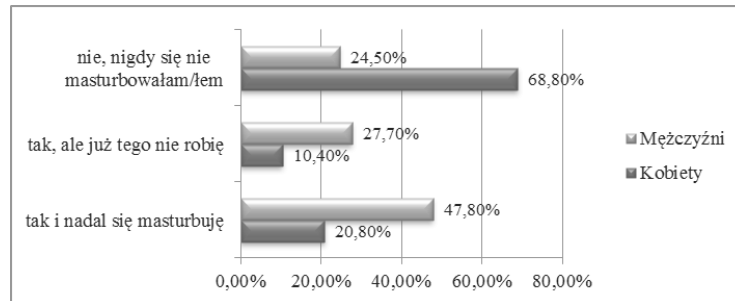
45,6%). Co dziewiąty mężczyzna (11,6%) i co czwarta kobieta żyjąca w pojedynkę (22,3%) oceniają swoje potrzeby jako małe lub bardzo małe. Brak potrzeb seksualnych deklaruje 4,3% singli i aż 20,5% singielek. Związek między płcią a deklaracjami poziomu potrzeb seksualnych jest istotny statystycznie ($p < 0,001$; $chi = 76X,13V$; $df = 5$).

Poczucie niezaspokojenia swoich potrzeb seksualnych u singli i singielek jest na zbliżonym poziomie. Jedna trzecia singli i jedna trzecia singielek deklaruje brak zaspokojenia swoich potrzeb seksualnych (odpowiednio 28,5%; 33,6%). Odsetek singli zgłaszających zaspokojenie swoich potrzeb seksualnych wynosi 38,3%, a singielek 30,7%. Dla jednej trzeciej singli i singielek ocena zaspokojenia tych potrzeb jest trudna do uchwycenia (odpowiednio 33,2%; 35,6%).

Wyraźne różnice pojawiają się jednak przy ocenie satysfakcji ze stosunków seksualnych. **Seks zakończony orgazmem jest częściej doświadczeniem singli niż singielek** – zawsze lub prawie zawsze orgazm w czasie współżycia przeżywa 56,7% singli i 21% singielek. Co trzeci singiel (31%) i co druga singielka (41,3%) odczuwa tego rodzaju spełnienie często, a czasami lub rzadko co dziesiąty singiel (10,1%) i co trzecia singielka (35%). Nigdy nie doświadcza orgazmu podczas współżycia 1,1% singli i 2,8% singielek. Związek między płcią a doznawaniem orgazmu podczas współżycia jest istotny statystycznie ($p < 0,001$; $chi = 52,14$; $df = 4$, $N = 330$ – regularnie współżyczący).

Życie bez stałego partnera, w kontekście zaspokajania potrzeb seksualnych, wydaje się sprzyjać zwróceniu się ku autoerotyzmowi. Badania pokazują jednak, że masturbuje się niecała połowa singli (47,8%) i jedna piąta singielek (20,8%). **Single dwukrotnie częściej niż singielki deklarują, że się masturbują.** Związek między płcią singli a doświadczeniem w życiu masturbacji jest istotny statystycznie ($p < 0,001$; $chi = 123,41$; $df = 2$).

Więcej singli niż singielek twierdzi także, że masturbacja jest **dobrym sposobem rozładowania napięcia seksualnego, jeśli się nie ma odpowiedniego partnera** (odpowiednio 60,8%; 43%). Nie zgadza się z tym stwierdzeniem tylko 9,1% singli i 19,4% singielek. Jedna trzecia mężczyzn i jedna trzecia kobiet niepozostających w stałym związku nie ma określonego zdania w tej kwestii. Związek między płcią singli a przekonaniem, że masturbacja jest dobrym sposobem rozładowania napięcia seksualnego jeżeli nie ma się odpowiedniego partnera jest istotny statystycznie ($p < 0,001$; $chi = 22,43$; $df = 4$).

Wykres 4. Czy kiedykolwiek się masturbowałeś/łaś? Odpowiedź singli i singielek. N=632, dane w %.

Źródło: opracowanie własne.

Ryzykowne zachowania seksualne singli i singielek - między abstynencją seksualną a przypadkowością i zmiennością kontaktów seksualnych

Zasady profilaktyki ryzykownych zachowań seksualnych opierają się na trzech filarach. Pierwszy z nich to abstynencja, drugi stały związek, a trzeci wzmocnienie poczucia kontroli, sprawstwa i umiejętności radzenia sobie z przeciwnościami, np. z presją seksualną (Walendzik-Ostrowska 2010, s. 63). Dla osób żyjących w pojedynkę z racji braku stałego partnera dostępne są tylko dwie z tych strategii: abstynencja oraz kontrola życia seksualnego, czyli unikanie kontaktów seksualnych z przypadkowymi, nieznanymi osobami, a w sytuacji takich kontaktów stosowanie odpowiednich środków zabezpieczających przez zakażeniem HIV/AIDS oraz innymi chorobami przenoszonymi drogą płciową.

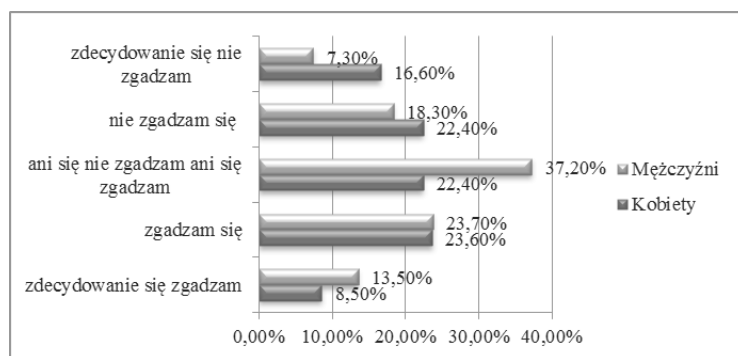
Analizy zachowań seksualnych osób żyjących w pojedynkę zaprezentowane w poprzednim rozdziale pokazują, że wśród singli są osoby, które nie miały do tej pory stosunków seksualnych (32%). Jedna trzecia singli nie przejawia zatem ryzykownych zachowań seksualnych, albowiem nie podjęła życia seksualnego. Całkowitą abstynencję seksualną w tym rozumieniu wykazuje 36,2% singielek i 27,8% singli (dla $N = 639$). Abstynencję seksualną o charakterze częściowym przypisać można tym osobom żyjącym w pojedynkę, które mimo iż miały już kontakty seksualne deklarują, że nie rozpoczęły jeszcze regularnego życia seksualnego (46,6%). Odsetek takich osób wśród singli wynosi 43,3%, a wśród singielek 56,7% (dla $N=639$)⁴.

⁴Na taki wskaźnik abstynencji seksualnej wydaje się nie pozostawać bez wpływu to, że wśród badanych były osoby młode z kategorii wieku 18-24 lata, a jak pokazują inne badania (Izdebski 2012), to wiek 25 lat jest najczęściej wskazywany jako czas rozpoczęcia

Abstynencję seksualną czasową wydają się natomiast przejawiać osoby żyjące w pojedynkę, deklarujące rozpoczęcie regularnego życia seksualnego, które nie miały żadnych kontaktów seksualnych w okresie ostatniego roku poprzedzającego badanie – 15,6% w grupie singli i 34,5% w grupie singielek (dla $N=330$).

Zachowania seksualne określane jako promiskuityzm, definiowane jako kontakty seksualne pozbawione więzi uczuciowych, podejmowane z przypadkowymi, często zmienianymi partnerami (Starowicz 1999, s. 233) zaliczane są do ryzykownych zachowań seksualnych. Poniżej przedstawiono nastawienia wszystkich singli i singielek do takich zachowań, a następnie jego realne wymiary wśród osób prowadzących regularne życie seksualne.

Single częściej niż singielki deklarują poparcie stwierdzenia, że tylko posiadanie w życiu wielu partnerów pozwala poznać bogactwo doznań seksualnych (odpowiednio 37,2%; 32,1%). Odsetek singielek, które nie zgadzają się z tym stwierdzeniem jest wyższy o 15,4 punktu procentowego (39%; 23,6%). Zależność między płcią singli a poglądem, że tylko wielu partnerów w życiu pozwala poznać bogactwo doznań seksualnych jest istotna statystycznie ($p<0,001$; $\chi^2=19,57$; $df=4$).

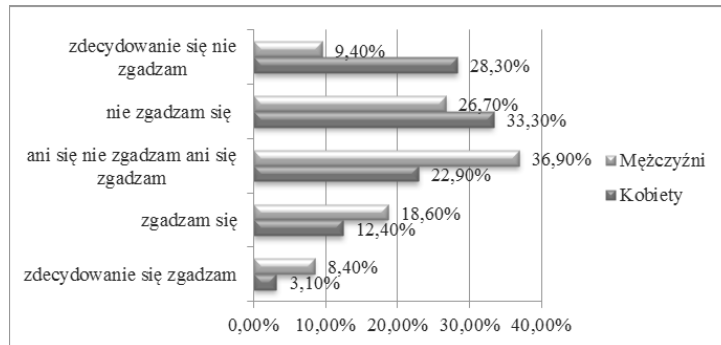
Wykres 5. Stosunek singli i singielek do stwierdzenia: Tylko wielu partnerów pozwala poznać bogactwo doznań seksualnych. $N=630$, dane w %.

Źródło: opracowanie własne.

Single rzadziej niż singielki deklarują znaczenie głębszego zaangażowania emocjonalnego dla podejmowania współżycia.

Ze stwierdzeniem, że nie powinno się podejmować współżycia bez głębszego zaangażowania emocjonalnego zgadza się 61,6% singielek i 36,1% singli. Zależność między płcią singli a deklarowaniem znaczenia głębszego zaangażowania emocjonalnego dla regularnego życia seksualnego.

zowania dla podejmowania współżycia jest istotna statystycznie ($p < 0,001$; $\chi^2 = 53,882$; $df = 4$).

Wykres 6. Stosunek singli i singielek do stwierdzenia: Nie powinno się podejmować współżycia bez głębszego zaangażowania emocjonalnego.

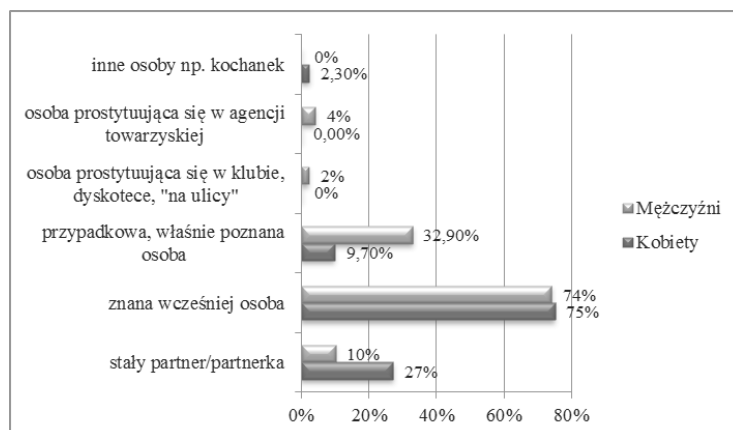
N=629, dane w %.

Źródło: opracowanie własne.

Na podstawie wyżej przedstawionych opinii można sformułować wniosek, że singielki wykazują mniejsze skłonności do przejawiania ryzykownych zachowań seksualnych. Odniesienia tych opinii skonfrontowano z przejawianymi zachowaniami – podejmowaniem przypadkowych kontaktów seksualnych. Analizie poddano wyniki badań grupy osób żyjących w pojedynkę, które zadeklarowały prowadzenie regularnego życia seksualnego.

Z jakimi osobami dzielą swoje życie seksualne single i singielki? Stałego seksualnego partnera/partnerkę w ciągu ostatniego roku od daty badania miało 10% singli i 27% singielek. W takim okresie czasu większość singli (75%) i singielek (74%) miała zbliżenia o charakterze seksualnych ze znajomymi wcześniej osobami. Ryzykowane zachowania seksualne, do których zaliczany jest seks z przypadkowymi partnerami, częściej w ciągu ostatniego roku były udziałem mężczyzn niż kobiet żyjących w pojedynkę (odpowiednio 32,9%; 9,7%). Z osobami prostytuującymi się w klubie, dyskoteci lub „na ulicy” kontakty seksualne miało 2% singli, a z osobami prostytuującymi się w agencji towarzyskiej 3,9%. U singielek kontaktów seksualnych z osobami prostytuującymi się nie odnotowano.

Ryzykowność zachowań seksualnych wzrasta, kiedy przypadkowe kontakty seksualne mają dużą częstotliwość. Z relacjonowanych tu badań wynika, że w okresie 12 miesięcy poprzedzających badanie, mężczyźni żyjący w pojedynkę mieli około trzech partnerów/partnerek seksualnych (średnia wynosi 2,66), przy czym wartość przeciętna – mediana wynosi dwóch part-

Wykres 7. Partnerzy seksualni singli i singielek w okresie ostatniego roku.

N=222, dane w %⁵.

Źródło: opracowanie własne.

nerów, a wartość dominująca: jeden (przy odchyleniu standardowym równym 2,773). Kobiety żyjące w pojedynkę w tym okresie miały średnio około dwóch partnerów seksualnych – średnia = 1,77. Najwięcej singielek w tym okresie miało 1 partnera/partnerkę – mediana=1, dominanta=1 (odchylenie standardowe 0,998).

Kontakty seksualne z przypadkowymi, nieznanymi osobami obarczone są ryzykiem przede wszystkim w sytuacji, kiedy odbywają się bez zabezpieczenia. Poniżej przedstawiono opinie wszystkich badanych na temat ryzyka zakażenia się przez nich HIV/AIDS, a następnie zrelacjonowano formy zabezpieczania stosowane przez osoby żyjące w pojedynkę, które prowadzą regularne życie seksualne.

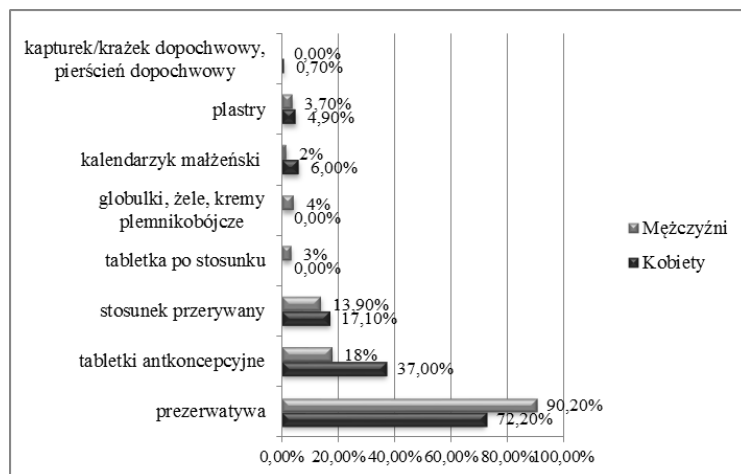
Ponad połowa singli i singielek ryzyko zakażenia HIV postrzega jako małe. Ze stwierdzeniem, że ryzyko zakażenia HIV jest tak małe, że właściwie nie ma się czego bać, nie zgadza się prawie dwie trzecie singielek (58,1%) i ponad połowa singli (51,6%). Zgadza się z tym stwierdzeniem co czwarta singielka (23,2%) i co piąty singiel (20,1%).

Większość singli i singielek jest przekonanych, że może się zabezpieczyć przed zakażeniem HIV przy podejmowaniu odpowiednich starań. Ze stwierdzeniem, że człowiek, który naprawdę się stara, może się zabezpieczyć przed zakażeniem HIV zgadza się 70,1% singli i 66,4% singielek; 19,5% singli i 21,6% singielek nie ma sprecyzowanej opinii na ten temat, a 10,4% singli i 12% singielek nie zgadza się z tym stwierdzeniem.

Prawie co drugi singiel i co druga singielka pod wpływem emocji pojawiających się w sytuacji seksualnej raczej nie myśli o zagrożeniach HIV/AIDS. Stwierdzenie, że podczas współżycia nie myśli się o takich sprawach jak ryzyko zakażenia HIV/AIDS, jako zgodne ze swoim przekonaniem wskazało 44,3% mężczyzn i 47,4% kobiet żyjących w pojedynkę. Nie zgadza się natomiast z tym stwierdzeniem 22,1% singli i 23,7% singielek. Brak jednoznacznej opinii w tej sprawie odnotowano w przypadku jednej trzeciej zarówno wśród kobiet, jak i mężczyzn żyjących w pojedynkę (odpowiednio 33,6%;28,9%).

Na podstawie analiz odpowiedzi badanych, które dotyczyły ich rzeczywistych zachowań można stwierdzić, że jedna z form profilaktyki ryzykownych zachowań seksualnych – jaką jest prezerwatywa – jest stosowana przez badanych prowadzących regularne życie seksualne. Jest ona wskazywana najczęściej jako środek antykoncepcyjny stosowany podczas kontaktów seksualnych singli i singielek. Ten środek antykoncepcyjny stosowany jest częściej przez singli (90,2%) niż singielki – partnerów seksualnych singielek (72,2%). Pozostałe ze stosowanych przez singli i singielki środków antykoncepcyjnych nie wpisują się w działania zapobiegające chorobom przenoszonym drogą płciową, ale mają li tylko zastosowanie zapobiegające ciąży. Wybór takiej formy antykoncepcji można zaliczyć do zachowań ryzykownych. Wykaz środków antykoncepcyjnych według częstości stosowania zaprezentowano na wykresie poniżej. Ujęto na nim także wskazania dotyczące praktykowania tzw. stosunków przerywanych, które środkiem antykoncepcyjnym, ani zapobiegającym HIV/AIDS nie są, a jednak mają swoje zastosowanie w życiu seksualnym singli i singielek (odpowiednio 13,9%;17,1%), zajmując trzecie miejsce według stopnia popularności w tej grupie badanych.

W sytuacji stosunków seksualnych z osobami przypadkowymi – nowo poznanymi – istotnym zabiegiem wpisanym w profilaktykę HIV/AIDS jest każdorazowe zabezpieczanie prezerwatywą każdej z możliwych form stosunków seksualnych – nie tylko dopochwowych, ale i oralnych, a przede wszystkim analnych, które mogą wydawać się „bezpieczne”, bo w ich konsekwencji nie dochodzi do zapłodnienia. Badania pokazują, że wśród osób żyjących w pojedynkę, które miały stosunek dopochwowy w ciągu ostatnich 12 miesięcy prezerwatywę za każdym razem stosowało 48,3% singli i 34,9% singielek. Odsetek singli stosujących prezerwatywę prawie za każdym razem wynosił 23,2%, a singielek 24,3%. Czasami prezerwatywę podczas stosunku dopochwowego stosowało 9,5% singli i 6,4% singielek, bardzo rzadko 8,8% singli i 6,7% singielek. Nigdy podczas takich stosunków w okresie ostatniego roku od badania nie zabezpieczało się 10% singli i aż 27,8% singielek.

Wykres 8. Antykoncepcja stosowana przez singli i singielki prowadzących regularne życie seksualne. N=243, dane w %.

Źródło: opracowanie własne.

W przypadku seksu oralnego, u osób doświadczających go w okresie ostatnich 12 miesięcy od daty badania, stosowanie prezerwatywy nie cieszy się dużym zainteresowaniem. Odsetek singli, którzy nigdy w ciągu roku nie stosowali prezerwatywy podczas seksu oralnego wynosi 66,7%, a singielek 61,6%. Za każdym razem lub prawie za każdym razem prezerwatywę stosowało 24,5% singli i 26,4% singielek, czasami lub bardzo rzadko 13,7% singli i 6,9% singielek.

Prawie połowa singli (45,3%) i singielek (45,7%) praktykujących seks analny w okresie ostatniego roku od daty badania nigdy nie stosowała prezerwatywy podczas takich stosunków. Za każdym razem lub prawie za każdym razem 37,2% singli i 48,3% singielek, czasami lub bardzo rzadko używała jej podczas tego typu stosunków 17,5% singli i 6% singielek.

Podsumowanie

Wśród zmian prognozowanych w XXI wieku w obszarze zachowań seksualnych przewidywano między innymi upowszechnianie się akceptacji zróżnicowanej seksualności i zachowań seksualnych oraz współistnienie różnego typu związków, np. monogamii seryjnej. Jako głównych realizatorów tego typu zmian wskazywano singli (Starowicz 2006, s. 18).

Wyniki zaprezentowanych tu badań wpisują się w zapowiadane zmiany, pokazując zróżnicowanie zachowań seksualnych między grupami kobiet

i mężczyzn żyjących w pojedynkę oraz wewnątrz tych grup. Zakładane różnice między singlami i singielkami w zakresie analizowanych wymiarów zachowań seksualnych okazały się istotne statystycznie.

Single częściej niż singielki wskazują na większe potrzeby seksualne i częściej mają poczucie ich zaspokojenia. Seks w życiu ma dla singli większe znaczenie, są też z niego bardziej zadowoleni niż singielki, a niedostatki w życiu seksualnym wynikające z nieregularności odbywania stosunków płciowych, będące konsekwencją braku stałego partnera częściej rozwiązują sami poprzez autoerotyzm. Wśród singli są tacy, którzy zachowują wstrzeмиężliwość seksualną, ale jest ich mniej niż tych aktywnych.

Singielki w ogólnym obrazie jawią jako bardziej „zamknięte” na doznania płynące z życia seksualnego, mające poczucie mniejszej satysfakcji seksualnej i tym samym mniej zadowolone z tej sfery życia. Obraz ten dopełniają wyniki dotyczące autoerotyzmu, z których wynika, że ta forma zaspokojenia swoich potrzeb seksualnych i zmniejszania napięcia seksualnego nie jest chętnie podejmowana przez kobiety żyjące w pojedynkę. Więcej kobiet niż mężczyzn żyjących bez stałego partnera wycofuje się z relacji damsko-męskich o charakterze seksualnym lub podejmuje je, ale przede wszystkim ze znanymi osobami lub stałymi partnerami seksualnymi.

W bardzo uogólnionym obrazie zachowania seksualne osób żyjących w pojedynkę można scharakteryzować zatem nie w kategoriach opozycyjności: abstynencja versus promiskuityzm, ale raczej jako swoiste kontinuum – pomiędzy wycofaniem z relacji „damsko-męskich” a intensywnością takich relacji.

Literatura

- CZERNECKA J. (2008), *Polski singiel: obraz w mediach a autowizerunek*, [w:] *Stereotypy a rzeczywistość na przykładzie wybranych kategorii społecznych*, red. E. Malinowska, Wydawnictwo Tercja, Łódź, s. 107-135.
- (2011), *Wielkomięscy single*, Wydawnictwo Poltext, Łódź.
- IZDEBSKI Z. (2010), *Ryzykowna dekada. Seksualność Polaków w dobie HIV/AIDS. Studium porównawcze 1997-2001-2005*, Wydawnictwo Uniwersytetu Zielonogórskiego, Zielona Góra.
- (2012), *Seksualność Polaków na początku XXI wieku. Studium badawcze*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.
- KUKLIŃSKA K. (2012), *Polskie Singielki. Płeć kulturowa. Feminizm. Ponowoczesność*. Internet, Wydawnictwo Difin, Warszawa.

- PAPRZYCKA E. (2006), *Życie w pojedynkę kobiet w kontekście relacji damsko-męskich*, [w:] *Seksualność człowieka. Obszary zainteresowań teoretyków i praktyków*, red. Z. Izdebski, *Rocznik Lubuski*, t. 32, cz. 2, Wydawnictwo Uniwersytetu Zielonogórskiego, Zielona Góra, s. 39-60.
- (2008), *Kobiety żyjące w pojedynkę*, Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa.
- (2012), *Single men – topological approach from the perspective of sociocultural gender*, [w:] *Gender approach in social sciences*, „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Sociologica”, nr 4/2012, red. E. Malinowska, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 69-87.
- STEIN P. (1983), *Singlehood*, [w:] *Contemporary Families and Alternative Lifestyles*, red. E. D. Macklin, R. H. Rubin, California, Beverly Hills, s. 27-47.
- STAROWICZ Z. L. (1999), *Miłość i seks: słownik encyklopedyczny*, Wydawnictwo Europa, Wrocław.
- (2006), *Seksuologia XXI wieku*, [w:] *Seksualność człowieka. Obszary zainteresowań teoretyków i praktyków*, red. Z. Izdebski, *Rocznik Lubuski*, t. 32, cz. 2, Wydawnictwo Uniwersytetu Zielonogórskiego, Zielona Góra, s. 13-19.
- WALENDZIK-OSTROWSKA A. (2010), *Seksualność człowieka a ryzykowne zachowania seksualne*, [w:] *Zakażenie HIV – poradnictwo okołotestowe. Kompendium dla lekarzy i osób pracujących w punktach konsultacyjno-diagnostycznych*, red. J. Gąsiorowski, B. Knysz, Ł. Łapiński, Wydawnictwo MedPharm, Wrocław, s. 61-64.
- ŻUREK A. (2008), *Single. Żyjąc w pojedynkę*, Wydawnictwo Uniwersytetu Adama Mickiewicza, Poznań.

Zbigniew Izdebski
Emilia Paprzycka

**ABSTINENCE OR PROMISCUITY? ANALYSIS OF SEXUAL RISK
BEHAVIOURS OF POLISH SINGLE MEN AND WOMEN**

Keywords: single life, single women, single men, sexual behaviour of people living alone, risky sexual behaviours.

Sex life of single men and women is an issue overlooked by the researches dealing with the description of this social category but the one that is present in the social consciousness in the form of opposite stereotypes. Women living alone are perceived either as unattractive, asexual and unwanted, or as so called liberated women - very liberal in terms of sex life. Men living alone are assigned the label of a loser, often a gay or a playboy treating women as objects and having many casual sexual contacts. The aim of the paper is to answer the following questions: What is sexual activity of single men and women like? Does a gender of a single man or woman differentiate their sexual behaviours? What risk behaviours in terms of sex life are characteristic for single men and women? The answer was generated on the basis of surveys carried out on a representative sample of adult Poles living alone (between the ages of 18-49).

The research showed the differentiation of sexual behaviours between the groups of women and men living alone and within these groups. In general, sexual behaviours of people living alone can be located on a continuum - between the withdrawal from the male-female relationship and the intensity of such relationships.